

id negant alii multi, estque communi sententia TT. invalidam esse omnino formam deprecatoriam, cum Christus Dominus expresserit, hoc Sacramentum instituens, a Sacerdote, tanquam Judice sententiam esse ferendam: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Joann. 20. Et a Trid. definitum est, formam debere esse indicativam; ait enim Sess. 14. c. 3. *Docet S. Synodus, Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis Ministri verbis positam esse: Ego te absolvo, &c. Quibus quidem de Ecclesiæ S. more præces quædam laudabiliter adjunguntur.*

7. *Quæst. 6.* An forma absolutionis necessario sit voce proferenda? R. affirm. cum D. Th. Suario; & communi. Unde Clemens VIII. proscripsit propositionem dicentem: *Licet per litteras, vel internuntium Confessario absenti sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere.* Invalida est ergo absolutio data pœnitenti, qui non sit moraliter præsens confessario, ita ut audire possit vocem Confessarii, more communi hominum loquentis, quamvis necesse non sit, ut re ipsa illam audiat.

8. *Quæst. 7.* An valida sit absolutio sub conditione? R. 1. invalida est absolutio collata sub conditione de futuro, v. g. *si restitueris, ego te absolvo.* Ratio est, quia absolutio nullam vim habet, donec impleta sit conditio; nec vero est in potestate confessarii suspendere effectum Sacramenti, quod ex se producit id quod significat; significat au-

tem effectum de præsentis. R. 2. valida est absolutio, quæ datur sub præterita, vel præsentis conditione, quando illa præsens est vel impleta, tunc enim effectum non suspendit: sic DD. fere omnes. Est tamen illicita absolutio sub conditione, nisi gravis sit necessitas ita absolvendi, cum sit contra reverentiam Sacramenti, & contra generalem consuetudinem in re gravi. Erunt autem causæ justæ conditionate absolvendi 1. si Sacerdos prudenter dubitet, an moribundus vivat, necne, vel sentiat, aut sit rite dispositus. 2. si Confessarius dubitet, an habeat jurisdictionem, & sit necessitas confitendi; tunc autem debet pœnitenti manifestare rationem dubitandi, ut si ille re vera jurisdictionem non habuerit; sciat pœnitens se non esse absolutum, adeoque iterare debere confessionem lethalium. 3. si urgeat necessitas suscipiendi Eucharistiam; quam tamen pœnitens suscipere non potest, nisi prudenter credat se esse dispositum juxta præceptum Apostoli. 4. cum dubitatur, an puer, vel semifatuus sint rite parati, præsertim in periculo mortis, & tempore Paschali.

CAPUT II.

De Contritione.

9. *Quæst. 1.* Quid est contritio, & quotuplex? R. Contritio generatim sumpta est dolor, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito, emendandi de cetero, ob motivum

supernaturale. *Trident. Sess. 14.* Dividitur in perfectam, & minus perfectam: perfecta, quæ absolute dicitur *Contritio*, est dolor de peccato ex motivo charitatis propter Deum summe dilectum; imperfecta, quæ dici solet *attritio*, ex inferiore motivo, supernaturali tamen elicitur. Prima se sola justificat extra Sacramentum, sed cum voto Sacramenti suscipiendum, sed cum voto Sacramenti suscipiendum, sed Secunda disponit quidem ad justificationem, sed non justificat nisi cum Sacramento, ut postea dicemus. Dubitant *TT.* an *contritio* consistat in dolore, qui præsupponat detestationem peccati, an potius in detestatione, quam sequitur dolor. Ad praxim hæc quæstio parum refert, cum certum sit ad contritionem utrumque requiri; & re vera in dolore, si verus sit, contineatur detestatio; nec possit quis vere detestari peccatum, quin de illo doleat.

10. *Quæst. 2.* Quando obliget præceptum contritionis perfectæ? R. omnes per se obligat in articulo mortis; & quidem etiam si confessi fuerint peccata sua cum dolore attritionis. Ita *Suarus*, aliique ex iis, qui defendunt attritionem sufficere ad Sacramentum *Pœnitentiæ*; quia ratio dicat, ut eo tempore, quo defectus est irreparabilis, quisque sequatur viam tutiorem ad æternam salutem, qualis est perfecta contritio. Præter mortis articulum est etiam obligatio eliciendi contritionem, quoties quis vult administrare, vel suscipere Sacramenta, & versatur in peccato lethali, nec voluntatem habet, vel facultatem confitendi. 2. in gravi, & vehementi tentatio-

ne, quæ aliter non nisi ægre vinci potest. 3. quando quis se exponit periculo cadendi in nova peccata lethalia, nisi conteratur; & ideo aliqui contendunt dilationem longam contritionis post commissum mortale, novum esse peccatum lethale; sed alii plures repugnant.

11. *Quæst. 3.* An ad justificationem impetrandam necessarii sint ad singula peccata singuli actus doloris? R. neg. cum *D. Th.* opusc. de *Verg.* q. 27. art. 5. cui consonat doctrina *Catech. Rom.* §. 3. & conformis est fidelium praxi, qui uno contritionis actu omnia sua peccata detestantur. Quæ detestatio cum fiat ex motivo universali, pugnante cum omni peccato, in virtute ad singula refertur, & singula detestatur.

12. *Quæst. 4.* An ad Confessionem præter dolorem requirantur alii actus virtutum? R. requiri actus fidei, & spei, veluti dispositiones ad justificationem; sed non est opus, ut *pœnitens* expresse, & reflexe hos actus eliciat; cum enim quis ad Confessionem rite paratus, & dolens accedit, proculdubio credit, & quidem explicitè, atque explicitè sperat, virtute Sacramenti remittenda sibi peccata; quamvis reflexe hos actus non eliciat. Ita *De-Lugo* conciliat utramque opinionem, alteram negantem, alteram asserentem necessitatem actus expliciti fidei, & spei ad justificationem. Atque idem est dicendum de voto confessionis; sine quo peccatum non remittitur, sed in ipsa contritione continetur.

13. *Quæst. 5.* Qualis esse debeat dolor de

peccatis in Sacramento Pœnitentiæ? R. formalis, supernaturalis, efficax, & universalis respectu mortalium. Ac primo quidem debet esse *formalis*, hoc est, expressus animi dolor de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero. Hinc non sufficit dolor mere existimatus, nec solum desiderium doloris, idque etiamsi solum confitearis venialia; sed opus non est, ut dolor sit de omni veniali, sed sufficit de uno dolere formaliter: imo si confitendo venialia, confitearis etiam peccatum aliquod grave, jam remissum, hoc potest esse materia certa confessionis, & doloris. 2. supernaturalis, hoc est, ex motivo supernaturali, per auxilium gratiæ, ex Conc. Trid. Sess. 6. *can. 3.* Unde qui dolet tantum de peccatis propter infamiam, aut alia mala temporalia, non rite confitetur; in quo ignorantia non excusat, cum deficiat pars essentialis constituens Sacramentum. Debet esse quoque universalis de omni mortali, nondum remisso, ex Conc. Lat. *11. c. 22.* Nam cum gratia sit remissiva omnis peccati, nec possit unum mortale sine altero remitti, contritio valens ad remissionem peccatorum, debet se ad omnia extendere propter motivum omnibus commune.

41. Denique dolor debet esse efficax, ita ut excludat omnem affectum ad peccatum grave, & includat propositum ulterius non peccandi. Ita Conc. Trid. Sess. 14. *c. 4.* Ad hanc efficaciam perinet voluntas vitandi omnem occasionem peccandi, & adhibendi reme-

dia a Confessario injuncta ad vitandum peccatum. Talis autem debet esse affectio pœnitentis, ut paratus sit omnia potius mala, & mortem ipsam perpeti, quam redire ad peccatum; & hoc est, dolorem esse appetitativè summum, quamvis opus non sit, ut exterius sit sensibilis per suspiria, lacrymas, aliaque externa signa; cum dolor sit internus, & in corde sedem suam habeat.

15. *Quæst. 6.* An ad Sacramentum Pœnitentiæ requiratur contritio, vel an sufficiat attritio? Certum quidem videtur non requiri contritionem charitate perfectam, quæ justificet extra Sacramentum, cum illud sit Sacramentum *mortuorum*, adeoque institutum sit a Christo ad fideles Deo reconciliandos, ut loquitur Tridentinum *Sess. 14. Can. 1.* Id tamen nunquam haberet locum, quia Sacramentum semper illos invenire deberet Deo conciliatos per charitatem. Quæstio igitur solum est, an ad Pœnitentiam in Sacramento præcedere debeat dolor de peccato ex motivo charitatis prædominantis, quantumvis remissæ; an vero sufficiat dolor supernaturalis ex metu gehennæ, aut pœnarum, vel amittendæ beatitudinis, cum spe veniæ a Deo obtinendæ. Cum versemur in quæstione, ab Ecclesia hætenus non definita, jure, ac merito *Alex. VII.* sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, *Sedi Apostolicæ reservatæ*, præcepit cunctis, & singulis fidelibus, ut ... non audeant alicujus Theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ, vel contumeliæ nota taxare alterutram sententiam, sive

negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata attritione, ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem, donec a S. Sede fuerit aliquid hac in re definitum. Bened. XIV. c. 13. l. VII. de Syn. Diac.

Jam vero pro contritione ex charitate prædominante stant Merbesius, Habert, Juenin, Antoine, Concina, & alii. Pro sufficientia tamen attritionis pugnant illustrioris ex antiquis Theologis, ut ait Gonetius, & plurimi ex recentioribus, inter quos Roncaglia vocat eam sententiam moraliter certam, Cardinalis De-Lugo ait, contrariam post Trid. non esse amplius probabilem. Ait enim Trident. Sess. 14. c. 4. Docet præterea, etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam; illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, vel pænarum metu communiter concipitur; si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; verum etiam donum Dei esse, & Spiritus S. impulsus, non adhuc inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad pœnitentiam parat. Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad

justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.

17. Et quamvis concilium non dicat sufficit, sed tantum disponit; imo post magnam disceptationem, Pallavicino teste, verbum disponit substitutum fuerit voci sufficit, quæ antea in decreto posita fuerat; id tamen non favet Adversariis. Idem enim utrumque re ipsa significat, ut ait Gonetius; nam Concilium certe non loquitur de disposita remota, cum attritio etiam remote disponat extra Sacramentum, sed de proxima dispositione. Quod patet ex illis verbis: *Et quamvis sine Sacramento per se ad justificationem perducere nequeat*, cet. ergo cum Sacramento perducit. Alias si de remota tantum dispositione Synodus intellexisset, inepte protulisset, quod attritio quamvis sine Sacramento nequeat justificare, tamen cum Sacramento ad justificationem disponit; sed potius dicere debuisset, attritionem sine Sacramento quidem non disponere ad gratiam impetrandam, disponere autem cum Sacramento. Nec potest aliter decretum Tridentini intelligi, inquit Corduba, insignis Theologus, qui Synodo Tridentino interfuit.

18. Confirmatur ex eodem Tridentino loquente de contritione, tamquam materia, vel quasi materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ, eamque dividente in perfectam, & imperfectam: ergo utraque est proxima materia, vel quasi materia Sacramenti, adeoque ipsius proxima dispositio. Hinc eadem S. Synodus c. 4. sub-

dit: quamobrem falso quidam calumniantur Catholicos scriptores, quasi tradiderint, Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam conferre. Et vero hæretici cum Luthero non improbant eos, qui asserebant, Pœnitentiæ Sacramentum gratiam conferre contritis, sed attritis, & eos, qui dicebant attritionem proxime disponere ad justificationem. Tridentinum ergo eos vindicando, sententiam eorum tacite probavit, licet expresso decreto non definierit. Hinc testatur Bened. XIV. de Syn. lib. 7. c. 13. post Tridentinum hanc doctrinam ab Scholis omnibus communi plausu fuisse exceptam.

19. Itaque non immerito Ven. Ludovicus Granatensis *Conc. 2. de pœn.* loquendo de attritis ex timore pœne, *horum solatio*, inquit, *Tridentina Synodus providisse videtur.* Bellarminus autem de Pœn. lib. 2. c. 18. dicit, *nullo modo negari posse, quin attritio, & sola non sufficiat, & cum absolutione sufficiat, ut in Concilio Trid. declaratum est.* Eodem modo loquitur Ven. Ludovicus a Ponte in lib. de statibus *T. I. Tract. 3. de Pœn. c. 5.* tanquam de re a Tridentino declarata, ut mittam Medinam, & alios, qui paulo post Tridentinum scripsere. *Omnes dicunt, quod taliter (cum sola attritione) de attrito fit contritus, quatenus sub manu Confessoris recipit gratiam;* verba sunt Ven. Seraphini Capponi, Angelici Doctoris interpretis.

20. Nec vero de mente D. Angelici dubitare potest, quisquis illum attente perle-

gerit, præsertim in 4. dist. 6. q. 1. a. 3. ad hoc, quod homo præparet se ad gratiam in baptismo percipiendam præexigitur fides, sed non charitas; quia sufficit attritio præcedens, etsi non sit contritio. Pariter in dist. 17. q. 3. a. 5. Eodem modo Confessio ex vi absolutionis conjunctæ remittit culpam, sicut baptismus. Postea vero concludit: *remissio peccatorum datur, si præcedens dolor de peccatis non sufficiens ad contritionem fuit, & pœnitens tunc obicem gratiæ non præbet.*

21. Non me latet esse, qui velint S. Thomam ætate proveciorem sententiam istam retractasse. Ubi tamen, rogo, & quibusnam verbis? Imo in 3. p. 9. q. 80. art. 4. ad 5. discrimen statuens inter Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, & Sacramentum Eucharistiæ, ita sese explicat: *Nam baptismus, & Pœnitentia sunt quasi medicinæ purgatiuæ, quæ dantur ad tollendam febrem peccati; Eucharistia vero est medicina confortativa, quæ non datur nisi liberatis a peccatis.* In quo, subjungit Suaresius, *plane sentit, Pœnitentem esse absolvendum, etsi constet nondum esse liberatum a peccato, dummodo sit sufficienter contritus.* Quam doctrinam certe docuit ille Hispaniæ Apostolus S. Vincent. Ferrerius Serm. 2. Domin. 2. Adv. his verbis: *Prima (via ad justificationem) est cordis contritio. 2. est oris confessio: quoniam si in contritione, capiendo contritionem generaliter, in quantum se extendit ad attritionem, quæ est displicentia de peccatis informis, non habuisti gratiam, habebis in Confes-*

sione. Cui subjungere possum auctoritatem S. Caroli, qui in Sacramentali Ambrosiano aperte docet, absolvendum esse pœnitentem; qui attritionem saltem habeat, quamvis careat contritione. Tit. *Quæ in ministracione Sacramenti Parochus & Confessarius observet.* Catechismus autem Romani Concilii sub Bened. XIII. tradit, communem esse opinionem, ad Pœnitentiam sufficere dolorem attritionis.

22. Ratio autem sententiæ communis est, quia contritio quævis, orta ex charitate prædominante, est contritio justificans, etiam extra Sacramentum: ergo vel ea non requiritur ad Sacramentum, vel Sacramentum non justificat, sed justificatos absolvit. Respondent aliqui, id non tollere, quominus Pœnitentiæ Sacramentum vim habeat justificandi, cum Tridentinum doceat, contritionem charitate perfectam non justificare nisi cum voto Sacramenti. Verum si res ita se haberet, nunquam fieret, ut Sacramentum faceret id, quod significat, scilicet remissionem peccatorum; & inutilis esset virtus clavium, vi cujus nunquam re ipsa deleteretur peccatum. Præterea in c. *Si presbyter* 12. & c. *agnovimus* 13. Julianus Papa, & Cælestinus ajunt, Sacerdotem negantem absolutionem morienti, qui eam postulet, causam esse illius damnationis. Unde Pontifices credunt morientem habere votum Sacramenti, & ad illud esse paratum; & tamen damnari, quia deficit absolutio. Quo pacto id potest intelligi, nisi absolutio re ipsa, & in actu peccata remittat?

23. Respondent alii communius, peccatum extra Sacramentum remitti quidem per Contritionem, ortam ex charitate intensa, secus si oriatur ex charitate remissa. Verum hæc doctrina aperte adversatur D. Thomæ, & communi sententiæ Theologorum. Nam S. Th. in Suppl. q. 5. a. 3. diserte tradit: *quantumcumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet.* Nec vero loquitur S. Doctor de contritione adjuncta Sacramento, sed ab eo disjuncta, ut legenti patebit. Ast loquitur, inquiunt, de contritione charitate informata. Fateor, sed ipsemet docet omnem contritionem, quæ vere talis sit, esse charitate informatam; si enim arguit, *qualibet contritio est gratia gratum faciens informata, ergo quantumcumque sit parva, delet omnem culpam.*

24. Deinde Trident. c. 4. Sess. 14. ait: *etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu concipiatur, cet.* Ergo dolor charitate perfectus justificat peccatorem ante susceptionem Sacramenti. Adversarii tamen legunt contritionem non *charitatem perfectam*, sed *charitatem perfectam*, ex quo deducunt loqui Concilium de charitate intensa. Sed melius De-Lugo, & alii legunt, *charitatem perfectam*; loquitur enim de contritione, quam dividit in perfectam, & imperfectam. Ino etsi *perfectam* diceret charitatem, non probat ad justificationem extra Sacramentum requiri intensam charitatem. Si-

quidem perfectio charitatis non est petenda ex intentione actus, sed ex illius motivo; ita ut nullus sit actus charitatis ex motivo Divinæ bonitatis, auxilio gratiæ cognitiæ, qui non sit in suo genere perfectus, licet alius alio possit esse perfectior pro majori, vel minori intentione, fervore, cet.

25. Illa ergo est perfecta charitas, quæ concipitur ex motivo bonitatis Dei; imperfecta, quæ oritur ex motivo boni proprii, seu quæ Deum respicit ut sibi bonum. Itaque nulla potest esse charitas vere, & proprie talis, quæ non remittat peccatum ut constat ex mille Scripturæ locis. *Ego diligentes me, diliga.* Prov. 8. *Qui diligit me, diligitur a Patre meo.* Joann. 14. *Charitas operis multitudinem peccatorum.* Petr. 1. & similia passim tum in veteri, tum in novo Testamento. Unde D. Thomas rectè concludit 2. 2. q. 45. art. 4. *charitas non potest esse eum peccato mortali.* Nec vero dicas, S. Thomam loqui de charitate intensa, cum in supplem. q. 3. art. 5. dicat: *amor potest esse ita remissus, quod non sufficiat ad rationem charitatis.* Respondeo enim, S. Doctorem remissum vocare amorem eum, quo quis Deum quidem diligit, sed non ita, ut diligit propter ipsius bonitatem. De cetero idem S. Doctor ait, *peccatum mortale contrariari charitati secundum propriam rationem, quæ consistit in hoc, quod Deus diligatur super omnia.* 2. 2. q. 24. art. 12. Tota ergo ratio charitatis, quæ pugnat cum peccato lethali, desumitur ex motivo amoris Dei, non vero ex ejus intensione.

26. Sicut enim nulla est aversio a Deo, tanquam a fine ultimo, quantumvis remissa, quæ non pugnet cum amicitia Dei; ita omnis dilectio Dei propter se, in quocumque sit gradu, pugnat cum peccato lethali. Id constat ex prop. 32. Michaelis Baji, damnata a Greg. XIII. *Charitas ista, quæ est plenitudo legis non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.* Certum est autem, ad legem implendam satis esse charitatem habere, licet minus intensam, quæ diligere Deum nos faciat super omnia, ut expresse tradit D. Thom. 2. 2. q. 44. art. 8. *Cum mandatur, inquit, quod Deum ex toto corde diligamus, datur intelligi, quod Deum super omnia debemus diligere.* Et inferius ait illum implere charitatis præceptum, *qui nihil velit, quod Divinæ dilectioni sit contrarium.* Ergo charitas etiam remissa, modo sit ex motivo bonitatis Divinæ prædominante est charitas perfecta, excludens lethale, adeoque conjuncta est cum remissione peccatorum.

27. Quod autem de charitate dictum est, intellectum volumus de contritione, quæ aut est formalis actus charitatis, ut multis placeat, aut cum illo necessario est conjuncta, ut omnes fatentur. Itaque omnis vera contritio, quæ detestatur peccatum, quia Deo contrarium, est aversio a peccato, & conversio ad Deum, adeoque in quocumque sit gradu, excludit peccatum, & proinde justificat etiam extra Sacramentum. Unde sententia affirmans, contritionem cum charitate etiam remissa non

justificare extra Sacramentum, merito rejicitur ab omnibus fere Theologis, & ut Gonetus ait, *contradicit apertissime variis Scripturæ, & Conciliorum, a SS. PP. testimoniis.*

28. Itaque cum nulla sit contritio ex charitate Dei, etiam remissa, quæ non justificet extra Sacramentum, jure dicimus ad justificationem in Sacramento non requiri contritionem, sed sufficere attritionem, quæ a Tridentino dicitur contritio imperfecta, & est dolor, ac detestatio peccati, concepta ex gehennæ, & pœnarum metu, cum spe veniæ a Deo obtinendæ, & cum proposito non peccandi de cetero. Quæ attritio est actus bonus, & supernaturalis, excludens omnem voluntatem peccandi, ut constat ex prop. damnata ab Alex. VIII. dicente: *attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur sine dilectione Dei, non est bonus motus, & supernaturalis.*

29. Dices: Tridentinum ad justificationem requirit principium dilectionis, dum ait Sess. 6. c. 6.: peccatores, dum ad justificationes disponuntur, *Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata propter odium aliquod, ac detestationem.* R. tam ad justificationem in baptismo, quam in Sacramento Pœnitentiæ requiri a Tridentino initium amoris, non vero amorem; hoc autem amoris initium continetur in attritione, qua quis odit peccatum cum spe veniæ obtinendæ a Deo justitiæ fonte. Ita Dominicus Soto lib. 2. de nat. & grat. c. 13.

his verbis: *absque Sacramento requiritur actus charitatis, qui sit vera contritio; petenti autem baptismum (atque idem est de pœnitentiâ) satis est inchoatio charitatis per attritionem.* Vident, ut attritio sit initium charitatis, licet non sit proprie charitas, sed amor, quem vocant concupiscentiæ? Notat autem ipse Sotus in eo opere, quod dedicat Tridentino, Patres Concilii in sui gratiam verba illa addidisse: *Deum tanquam justitiæ fontem diligere incipiunt.* Imo cum aliqui ex Patribus scribi voluissent *per actum charitatis*, Concilium restitit, tantumque scribi voluit: *diligere incipiunt.* Pallav. Hist. l. 8. c. 3.

30. Quod autem spes æternæ beatitudinis, & remissionis culpæ, quam continet attritio, sit initium amoris, confirmari potest ex D. Thoma 1. 2. q. 40. art. 7. dicente: *ex hoc, quod per aliquem speramus nobis posse provenire bona, movemur in ipsum sicut in bonum nostrum, & sic incipimus ipsum amare.* Unde ipse S. D. 2. 2. q. 17. ar. 8. inquit: *perfectus quidem amor est, quo aliquis secundum se amatur; imperfectus, quo quis amat aliquod, seu ut bonum sibi proveniat.* En amorem concupiscentiæ, qui non est amor perfectus, sed imperfectus, & inchoatio amoris. Itaque in attritione, qualem ad Pœnitentiam requirimus, includitur odium peccati, aversio ab eo, conversio ad Deum, & initium amoris Dei. "Ut merito Antoine, qui ad justificationem requirit contritionem aliquo Dei amore conjunctam, tandem statuat: attritio ex metu

gehennæ, includens amorem Dei appetitive
 summum, etsi non perfectum, cum spe ve-
 niæ sufficit ad justificationem in Sacramen-
 to impetrandam. Ait autem, illum amorem
 necessario conjungi cum amore concupiscentiæ,
 seu spe veniæ, quæ in attritione supernatu-
 rali continetur."

CAPUT III.

*Reliqua de dolore, & proposito vitandi peccati,
 ejusque occasionis.*

31. Quamvis attritio sufficiat ad Sacra-
 mentum Pœnitentiæ, id non prohibet, quo-
 minus Confessarii hortentur Pœnitentes ad eli-
 ciendam perfectam contritionem, ut præcipit
 Rituale Romanum, & cum Suario monent
 auctores nostræ sententiæ. 1. quia contritio
 perfectior est, & tutior via ad gratiam impe-
 trandam. 2. quia potest aliunde invalida con-
 fessio evadere, & cum contritione peccata
 remittuntur. Debet autem confessarius, audita
 confessione, pœnitentem ad dolorem efficaci-
 bus verbis adducere, ut monet Rituale Ro-
 manum, tum ut securus fiat de dispositione
 prævia pœnitentis, tum quia probabilissimum
 est, dolorem necessario non debere confessio-
 nem præcedere, sed sufficere, si eliciatur
 ante impertitam absolutionem. Sufficit enim mor-
 talis unio inter accusationem rei, detestatio-
 nem peccati, & absolutionem.

32. *Quæst. 1.* Quale est motivum attritio-

nis necessariæ ad confessionem? R. motiva a
 Tridentino assignata sunt deformitas peccati
 mortalis, timor amittendæ beatitudinis, me-
 tus gehennæ, & pœnarum. Quo pœnarum no-
 mine veniunt non solum pœnæ æternæ, sed
 etiam temporales, quatenus infliguntur a Deo;
 cum enim Concilium distinguat inter timorem
 gehennæ, & timorem pœnarum, videtur loqui
 de pœnis a gehenna distinctis, quæ non sunt
 nisi temporariæ. Quoniam tamen has non-
 nulli Theologi cum Cano excludunt a moti-
 vo attritionis, puto in praxi curandum esse
 dolorem saltem ex metu æternæ pœnæ.

33. *Quæst. 2.* Quo tempore moraliter do-
 lor duret ad confessionem, & an elici debeat
 ex intentione confessionis? R. 1. aliquam esse
 analogiam inter forum Civile, & Sacramen-
 tale, unde potest intercedere aliquod tempo-
 ris spatium inter discussionem causæ, & sen-
 tentiam. Verum recte monet La-Croix, eum,
 qui post elicitum dolorem, alio se pœnitus
 distraxit, oportere, ut dolorem innovet; quod
 quidem puto consilium esse, non præceptum,
 nisi dolor sit retractatus, aut notabilis mora
 intercesserit. R. 2. probabilior sententia do-
 cet dolorem elicitum ab eo, qui nondum co-
 gitaverat de confessione, si moraliter perse-
 veret, posse postea referri ad confessionem,
 ipsum manifestando confessori. Sed cum a
 multis id probabiliter negetur, censeo in pra-
 xi saquendam esse tutiorem sententiam, quæ
 requirit dolorem elicitum ex fine suscipiendi
 Sacramenti.